

نقش ایران در بازسازی آموزش عالی افغانستان (2001-2003)

غلامرضا ذاکر صالحی

عضو سابق ستاد بازسازی علمی - آموزشی افغانستان
عضو هیأت علمی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش

عالی

zsalehi@irphe.ir

چکیده:

جنگ و تروریسم به عنوان دشمنان صلح و امنیت جهانی علاوه بر تخریب زیر ساخت‌های اقتصادی و صنعتی بنیان‌های فرهنگی و آموزشی جوامع را نیز دستخوش رکود و خلل می‌کنند. واقعیت تلخ این است که عمده حملات و قربانیان خشونت‌های نظامی در محدوده کشورهای توسعه نیافته و بویژه خاورمیانه قرار داشته‌اند. براساس گزارش مؤسسه بین‌المللی مطالعات تروریسم بیش از یک سوم قربانیان همه حملات نظامی و تروریستی جهان بین سالهای 2002 تا 2011 عراقی بوده‌اند. پاکستان، هند و افغانستان بعد از عراق شاهد بیشترین حملات تروریستی جهان بوده‌اند. تایلند، فیلیپین و روسیه در ردیف‌های بعدی قرار دارند.

از زمانی که در 24 دسامبر 1979 تا 15 فوریه 1989 افغانستان در اشغال شوروی بود قریب 2 میلیون نفر کشته و ده میلیون نفر مهاجر و آواره شدند. در دوره بعد این کشور با درگیریهایی داخلی و سپس اشغال کشور توسط طالبان مواجه شد. در سومین مرحله از خشونت‌های گسترده در 7 اکتبر 2001 به فرمان جرج دبلیو بوش تهاجم گسترده نظامی به افغانستان به بهانه مبارزه با تروریسم و انتقام جویی از حوادث یازده سپتامبر آغاز شد. در این سه دوره جنگ و خشونت، زیرساخت‌های عمرانی، اقتصادی، فرهنگی و آموزشی افغانستان صدمات زیادی متحمل شد.

پس از سرنگونی طالبان دولت ایران با اهداف انسان دوستانه و به منظور یاری رسانی به مردم جنگ دیده این کشور ستاد بازسازی افغانستان را تحت هدایت هیأت محترم دولت تأسیس نمود.

یکی از زیر مجموعه‌های این تشکیلات، ستاد بازسازی علمی - آموزشی افغانستان بود که مسئولیت آن به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری سپرده شد. در این ستاد برخی از مدیران آموزش عالی به عنوان عضو حقوقی و برخی شخصیت‌های علمی و فرهنگی کشور به عنوان عضو حقیقی مشارکت داشتند.

در ابتدای کار طرح‌های جامعی برای ابعاد نرم‌افزاری و توسعه آموزش عالی افغانستان تدارک دیده شد اما به دو دلیل این طرح‌های زیربنایی مسکوت ماند. نخست مخالفت آمریکاییها با هرگونه مشارکت جدی ایران در محتوای بازسازی آموزشی و دوم درخواست‌های مکرر وزارت معارف افغانستان برای ارسال کمک‌های فوری.

از این رو کمک‌های جمهوری اسلامی ایران در چارچوب موارد زیر سازماندهی شد:

- 1- مرمت ساختمانهای تخریب شده از جنگ بویژه دانشگاه کابل و دانشگاه هرات
- 2- بازسازی و تکمیل و اهداء کتاب به کتابخانه‌های دانشگاهی افغانستان و ارسال دهها هزار جلد کتاب علمی و دانشگاهی به زبان فارسی با همکاری سازمان سمت دانشگاههای کشور
- 3- اهداء صدها دستگاه کامپیوتر به دانشگاههای افغانستان
- 4- کمک به تسریع در بازگشت دانشجویان تحصیلات تکمیلی و استادان افغانی مقیم ایران.

به اعتقاد نگارنده آنچه بیش از کمک‌های یاد شده در بازسازی علمی و آموزشی این کشور نقش آفرینی کرده است تربیت قشر فرهیخته‌ای از تحصیل‌کردگان افغانی در ایران است که اکنون پس از فراغت از تحصیل و به دنبال آرامش نسبی در این کشور به موطن اصلی بازگشته و بدنه اصلی نهادهای علمی و آموزشی این کشور را در دست دارند.

واژگان کلیدی: صدمه به آموزش، بازسازی علمی - آموزشی، آموزش عالی، افغانستان